

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

61

G 14 c

Prog. c. G.

1552

R

HIPPOCRA-
TIS COI PRAESA-
GIORVM LIBRI
TRES,

*

GV LIELMO COPOBA
siliensi interprete.

*

IN
VIR-
TYE

ET
FORTVNA.

LVG DVNI,

Apud Gulielmum Rouillium sub

scuto Veneto.

1552.

HIPPOCRATIS

COI PRÆSAGIO-

RVM LIBRI III.

*

GVLIELMO COPO BASI-
LIENSI INTERPRETE.

N I H I L perinde medico con-¹
ducibile cenſeo, quàm vt pru-
dentem ſe præſtare labores.

S I enim apud ægros, præ-²
ſterita, præſentia, & futu-
ra, atque ea, quæ ipſi inter narrandum omi-
ſerunt, nouerit, prædixeritque, nihil, quod
ægris vſui fuerit, ignorare putabitur. Quo³
fit vt audētius homines medico ſeſe com-
mittant.

E T enim perquam ſalutarem adhibebit⁴
curationē ꝛ ſi futuras affectiones præui-^{* in τῶν}
derit. Nam fieri nō poteſt, vt omnes ægros ^{παρὲν-}
ſanitati reſtituat, quāquam hoc multò præ-^{τιν.}
ſtantius erat, quàm futura prænoſcere. ^{id eſt ex}

I Gitur quum homines intereant, alij qui-^{præſenti-}
dem ob morbi vehementiā, antea quàm ^{bis.}
vocetur medicus: nonnulli verò vocato li-⁵
cet medico, repentē moriuntur, ac alij vni-
co duntaxat die, alij paulò longiori ſpatio
vitam extendunt, prius quàm medicus arte

6 sua singulis morbis occurrēdo resistat. Proinde harum affectionum naturas noscere oportet, quantū videlicet corporis viribus
 7 sint superiores. Quinetiam si diuinū quidpiam morbis inest, huius quoq; prouidētiā perdiscere, si enim optimo iure, & admirabilem, & bonū se pręstabit medicū: quos enim superstites fore cognouerit, eos rectius quoq; seruabit, utpote ex multo tēpore singula consultē perpendens. Itaque morituros, victurósque pręsentens, atque denuntians, omnem prorsus calumniam vitabit.

NOTAE EX FACIE.

- 8 **I**N acutis morbis sic cōsiderare oportet, in primis quidē ægri faciē, an sanorū faciebus, maximē verò suæ ipsius, similis sit: ea enim optima censenda est, quæ verò maximo discrimine ab hac similitudine recedit, grauissimum periculum portendit, cuius hæ sunt notæ.
- 9 Nares acutæ, oculi concaui, collapsa tempora, frigida contractæque aures, & imis
 10 partibus leniter versæ. Cutis circa frontem dura, intēta & arida: totius faciei color aut niger, aut pallidus, aut liuēs, aut plumbeus.
- 11 **Q**Uod si inter morbi initia huiusmodi facies appareat, neq; ex aliis indiciiis cōiectura sumi possit, inquirendū est, an vigilia, aut ventris vehemens resolutio, aut inedia præcesserit: quorū si quidpiā depre-

henderis, nihil periculi timendū est. atqui si ob huiusmodi causas, hæc faciei species orta est, vna die, noctēque* finitur, si verò eas * *negi-* præcessisse æger negauerit, diutiùsque iam *tau*, id est, dicto tempore hæc forma durauerit, scire li*ndicatur*. cet eum morti proximum esse.

QUod si in vetere morbo iam triduo, 12
quatrduove talis est, inquirēda sunt ea signa, quæ supra proposui, ad hæc, reliqua quoq; indicia, non solū ex facie, verū etiam ex reliquis corporis partibus perpendenda sunt, præcipuè ex oculis.

NOTAE AB OCVLIS.

NAm si lumen refugiūt, & illachrymāt, 13
idq; præter voluntatē, aut peruertuntur, alterque ex iis minor est, & quæ in ipsis alba esse debēt, rubescūt, aut genæ pallent, atq; in iisdē venulæ nigricant, aut lippitudo innatās tandē angulis inhæret, aut frequēs est oculorū motus, iiq; aut vehementer subsederūt, aut facti tumidiores sunt, fueritq; aspectus horridus obscurusq; atque vniuersæ faciei color mutatus: hæc omnia signa, mala, perniciosāque putanda sunt.

QVinetiā oculorū per somnū suspectio 14
nes obseruādæ sunt Vbi enim palpebræ non cōmittuntur, sed inter has ex albo oculorū aliquid apparet, neq; id fluēs aluius, aut medicamēti potio præcessit, præsertim

si quis non sic dormire consueuerit, prauū hoc signum, lethaleq; admodum est.

- 15 **S**i palpebra, aut labrum, aut nasus retorqueretur, aut pallet, aut liuore inficitur, accedente quopiam reliquorum signorum, ægrū mortū proximū esse haud dubitandum est. Mortem etiam portendunt labra resoluta, suspensa, frigida, candicantia.

A D E C U B I T V N O T A E.

- 16 **D**eprehendendus est æger in dextrum sinistrūve latus cubans, brachiis, ceruice, & cruribus paulum reductis, ac vniuerso corpore molliter affecto, qui ferè sani quoque iacentis habitus est. quippe quum optimus sit ille decubitus, qui à sanorum consuetudine non variat.

17 † *Alij* **S**ed * non laudatur decubitus, quo brachia, ceruix, & crura extenduntur.

supinum autem ia- 18. *cere* **I**d verò grauius est, si seipsum æger continere nō valēs, ad pedes subinde delabatur

manus, **V**bi pedes nudat, neque iis calor subest, *collum,* vbi brachia, ceruicem, & crura inæquabiliter dispergit ac nudat, mali morbi, angorisque signum est.

20 **P**erniciosum est, vbi hians quis assidue

21 **P**dormit. Aut vbi supinus iacet, cruribus vehementer contortis, complicatisque.

22 **S**i pronus iaceat is, qui per bonam valetudinē sic dormire nō consuevit: aut delirium

lirium, aut ventris dolorem portendit.

Vbi residere vult æger in ipso morbi 23
vigore, malum quidem indicium est
in omnibus acutis affectibus, sed longè pes-
simum pulmonibus laborantibus.

A STRIDORE DENTIVM.

Stridor dentium per febres, præter con- 24
suetudinem à teneris contractam, insa-
niam significat & mortē: atqui ab vtrisque
futurum periculum denuntiandum est. Si
verò iam delirari stridor quoq; accedit, vix
aliam æquè perniciosam inuenies notam.

AB VLCERE.

Vlcus, siue ante, siue in ipso morbo na- 25
tum est, obseruari debet: nam si mori-
turus est homo, aridum, & liuens, aut palli-
dum, * ante mortem apparet.

* *Et siccū.*

A GESTICVLATIONE

MANVVM.

Ex manuum latione huiusmodi no- 26
tas perpende, in acutis febribus, in pe-
ripneumonia, phrenetide, capitis dolore, si
quis eas faciei admouerit, vt inde quidpiā
superuacue venetur, aut festucas carpat, aut
à veste floccos, aut à pariete paleas auellat:
omnes hæ malæ lethalesq; sunt.

A SPIRATIONE.

Spiritus frequens, aut doloris, aut inflam 27
mationis in partibus septo transuerso

superioribus, indicium est. Magnus, & ex longis interuallis, delirium declarat. Frigidus ex naribus & ore prodiens, lethalis admodum est.

- 28 **F**acilis spiratio, in acutis morbis, quibus febris copulatur quique; intra quadraginta dies * finiri solent, magnum habet ad salutem momentum.

A S V D O R E.

- 29 **S**vdores, saluberrimi censentur, in omnibus acutis morbis, si in diebus decretoriis oriantur, febrimque finiant, aut ubi toto corpore æqualiter insudante, æger morbum facilius sustinere videtur. Contrà inutiles, qui id efficere non valent. Pessimi omnium sunt frigidi, & ubi caput duntaxat aut facies, aut ceruix insudat: quippe qui in acuta quidem febre, mortē: in mitiore verò, morbum diuturnum fore significant.
30. *Addi* * Et qui per totū corpus eodem modo fiunt *in ex gra* qui circa caput, qui autem milij instar & *eo codice.* circa collum duntaxat fiunt, mali. qui verò guttatim & exhalando, boni. Considerare autem oportet sudorem in vniuersum. Alij enim propter corporum exolutionem, alij propter inflammationis vehementiā fiunt.

A P R A E C O R D I I S.

- 31 **A**tque inter optima indicia sunt præcordia, ubi sine vilo sensu doloris intraque

traque parte æqualiter mollia sunt. Inflammata verò, dolentia, & intenta, & vbi aliter in dextera, aliter in sinistra parte afficiuntur, suspecta haberi debent.

PRæcordiorum venæ, si pulsent, aut turbationem, aut delirium portédunt : sed eorum qui sic affecti sunt, oculos aspicere oportet : quippe frequens illorum motus, insaniam comminatur.

A TUMORIBVS.

PRæcordia tumida, dura, dolentia, si in vniuersum sic affecta sunt, maximum malum portendunt : si verò altera parte duntaxat, ex sinistra minus periculum est.

CAeterum huiusmodi tumores, in principio quidem proximam mortem denuntiant : Vbi verò viginti dies excefferint, neque quiescente febre, neque tumore remisso ad suppurationem conuertuntur.

Atque inter primos circuitus, sanguis è naribus fluens, non mediocri ipsis præsidio est, sed tum sanguinis eruptio expectari debet, quum interrogati, aut caput dolere, aut oculos caligare fatentur. Id verò iunioribus, videlicet circa quintum & trigessimum annum, plerunque eucnire solet.

Mollis tumor dolorem non inferens, & digitis cedens, longiori tempore finitur, sed non ita graue ab eo periculum

39 pendet. Quòd si intra sexaginta dies, neque febris definit, neque tumor resedit, supurationem expectare oportet. Idem haud fecus in reliquis quoq; ventris partibus penditur.

40 **I**Taque durus, magnúsque tumor, dolore crucians, mortis periculum, non multo post fore denuntiat. Mollis verò & sine dolore, quiq; prementi digito cedit, longus esse solet.

41 **V**entris tumores, non tam crebrò, ut hi qui in præcordiis oriuntur, abscessum efficiunt, quòd si sub vmbilico constituentur, nequaquam ad suppurationem cōuertentur. Sed ex superioribus maximè sedibus, sanguinis fluorem expectare oportet. In quibus omnis humor diuturnus, ad suppurationem ferè spectat.

A S U P P U R A T I O N E.

43 **I**Taque suppuracionum obseruatio sic accipienda est. earum enim quæ in exteriorem partem erumpūt, optimæ sunt, parua admodum eminentes, atque in acutum fastigiata: pessimæ verò sunt, quæ maximæ, quæque planissimæ sunt.

44 **S**ed illarum quæ intus excitātur, optimæ scensentur, quæ exteriorem cutem non decolorant sed contrahuntur, nullóque dolore cruciant, atque vbi exterioris cutis color

lor manet vniformis.

PVs illud optimum est, quod album & 45
lene est, & haudquaquam foeret, quod
verò ab hoc variat, pessimum est.

HIPPOCRATIS COI PRAESAGIORVM LI-

BER SECVNDVS.

*

DE AQUA INTER CVTEM.

AQUA inter cutem si ex acu- 1
to morbo coepit, periculosa
est. neque enim febrim sol-
uit, sed doloribus torquet ar-
que interficit, oritur verò
magna ex parte vel ab ilibus & lumbis, vel
à iecinore.

SEd vbi ab ilibus lumbisq; ortum cōtra- 2
xit, pedes tumidos reddit, fluorem diu-
turnum inducit, qui neque lumborum,
iliūmve dolorem soluit, neque ventrem ef-
ficat molliorem.

AT quibus à iecinore aqua inter cutē 3
proficiscitur, ij, tussi vexātur, sed qua
penē

penè nihil excreatur, pedes tument, deie-
ctio dura, coactaq; est, circa ventrem tumo-
res, modò in dextra, modò in sinistra parte
attolluntur, deinde defcunt.

4 **M** Ali etiam morbi signum est, caput &
5 **M** pedes, manúsq; frigidas habere, vêtre
& lateribus calentibus. Securitatem pol-
licetur corpus, quod equaliter molle, & cali-
6 dū est: Quòdq; facile cōuertitur & surgit.

7 **G** Rautas verò, quæ vel manus & pedes,
vel reliquū quoq; corpus premit, peri-
8 culum significat. Quòd si cū grauitate, vn-
gues quoq; ac digiti liuore afficiantur, con-
9 tinuò perniciē expectare oportet. At omni-
no nigri, tum digiti, tū pedes, minus quàm
liuentes, periculū portēdūr, sed tūc ad reli-
qua signa refugere oportet. etenim si æger
facile malū sustinet, adsintq; alia quædā in-
dicia, quæ securitatē polliceri solēt, suppara-
tionem sperabis, atq; superstes manebit æ-
ger, sed denigratæ corporis partes decidēt.

10 **T** Esticuli pudendáq; retracta, vehemen-
tes dolores, atque lethale periculum
significant.

DE SOMNO.

II **Q** Vod verò ad somni rationem perti-
net, quemadmodum sanī etiam so-
lent, interdū vigilare, noctu verò dormire
oportet. à qua consuetudine si quis aberrat-
uerit,

uerit, peior erit somnus qui inter quartam horam & noctem, quàm qui matutino tempore ad quartum. Pessimum tamen est, si 12 somnus neque noctu, neque interdium accedit: id enim ob dolorem laborémq; accidit, vel delirium futurum significat.

DE ALVI EXCREMENTIS.

Alvi excrementa inter bona indicia 13 sunt, si mollia, si figurata sunt, si eodē ferē tempore quo in secūda valitudine deiici solebant, excernuntur: si his quæ ingeruntur proportionē respondēt, utpote quæ inferiorem ventrem rectē valere declarāt.

Si verò liquida fuerint, præstat ut sine stri 14 dore, neque frequenter, neq; ex breuibus interuallis deiiciantur. etenim fatigatur æger, si crebro surgit, vigiliisq; consumitur. quum verò affatim sæpēque deiicit, ne animus cum deficiat, periculum est.

Conuenire debent excrementa, his quæ 15 assumuntur, & his tēve interdium, noctu verò semel deiici, idq; maximē matutinis temporibus pro cuiusq; consuetudine.

Ad finem iam tēdente morbo, bonum 16 est si crassiora reddantur. Ac rufa, 17 & odoris foeditate, sani hominis aluum nō vehementer excedant.

Lumbricos etiam cum excrementis sub 18 fine morbi descendisse nihil nocet.

Venter

19 **V**enter in quouis morbo vacuus, corpulentusq; esse debet.

20 **P**ericulosum stercus est, quod perliquidum, albicans, pallidum, vehementer rufum, aut spumans est.

21 **I**tem malum est, quod exiguum, glutinosum, idemq; subpallidum est.

22 **O**mnium maximè lethiferum est, nigrum, pingue, liuens, aut quod peioris est odoris quàm pro consuetudine.

23 **V**aria excrementa, quanquam diutius mortem differunt, non tamen minus sunt lethalia, huiusmodi & rametosa sunt, biliosa & nigra, atque porri colorem imi-

† Aliquā tantur. †

24. (do **I**nter optima signa est flatus, qui neque quidem si strependo, neque pedendo emittitur, mul, ali- quanquam enim satius est ipsum cum stre- quando pitu exire quàm includi: tamen hoc pacto per vices prodiens aut dolere, aut delirare ægrum excreta. significat, nisi sua sponte flatum ipsum emis- serit.

25 **P**æcordiorum recentes quidem dolores, gibbósque, nisi inflammatio quoque accesserit, murmur in ipsis exortum soluit, ac vnà cum stercore & vrinis, atque flatu egreditur, quod vbi non contingit, si tamen ex sede sua transfertur, bonū signū est, idque magis si ad inferiora descendit.

VRina illa optima est, in qua per totum morbi decursum residet album, leue, æquale: hæc nimirum securitatem, breuemque morbum significat. Quòd si aliquid horum deest, vt modò liquida sit, modò albū, leuēque in ipsa resideat, hæc vt longiorem morbum denuntiat, ita securitatem minorem pollicetur.

Subruba vrina, in qua subrubrum, leuē-
Squeresidet, quanquam superiore morbū
diuturniorem, eundem tamen salubriorem fore declarat.

Mala est vrina, quum id quod residet, partifarinae crassiori simile est: peior verò, si lamis: ac vituperatur quoque alba, tenuisq̃, quāquam longa maius periculum illa portendit in qua quædam tanquam fura resident.

Nebulæ in vrina suspensæ, albæ quidem bonæ, nigræ verò malæ sunt.

CAeterum quoad vrina rufa, tenuisq̃ apparuerit, crudum morbum significat. Quòd si diutius talis permanferit, ne priusquam morbus quiescat, æger viribus destitutus succubat, periculum est. Perniciosissima est vrina, quæ mali odoris, & diluta, & tenuis, & nigra, & crassa est.

In vir

- 33 **I**N viris quidem & mulieribus nigra, in pueris verò tenuis & diluta, deterrima est.
- 34 **S**I vrina tenuis & cruda, sic diu fertur, ut reliqua signa salutaria sint, plerunque infra septum transuersum abscessus oriri solet.
- 35 **N**Eque leuiter terrere nos debet vrina, cui pinguedo telis araneorum similis innatat, quippe quæ hominem tæbe consumi significat.
- 36 **N**Vbecularum positū, supremūne locum, an infimum teneant, obseruare oportet. Nam quæ in ima parte constituuntur cum coloribus, quos supra proposui, bonæ sunt, atque laudantur: quæ verò sursum attolluntur, malæ, vituperandæq; sunt.
- 37 **S**Ed caue ne vesica quoquo modo affecta, si huiusmodi reddiderit vrinas, te decipiat: tales enim non ad vniuersum corpus, sed ad ipsam duntaxat vesicam referri debent.

D E V O M I T U.

- 38 **P**erquàm utilis est vomitus, qui bilem pituitæ mistam habet, si neq; crassitie, neq; multitudine admodum excedat: nam synceræ pituitæ, bilisve vomitus periculosus est.

Si ver

SI verò viridis, aut liuidus, aut niger est, 39
Squilibet horum colorum acciderit, vitiosus est.

SI verò omnes affatim in eodē appareār, 40
Smortis periculum valde timendum est.

AD vltima ventum esse testatur liuidus 41
vomitus, præcipue si malus in hoc odor est. Siquidem fœtores in quouis vomitu mali sunt. 42

DE SPVTO.

IN pulmonis, costarūque doloribus, oportet vt sputum celeriter, facileque scree- 43
tur. Et cruor sputo vehementer misceatur. 44
Etenim si multo post doloris initiū, 45
aut cruentum, aut rufum, aut non sine multa tussi, nec adeò commistum expuitur, vitiosum censetur.

QVippe cruentum, si syncerum quo- 46
que fuerit, periculum subesse testatur, album verò, viscidum, & rotundum inutile est.

MAli etiam morbi testimonium est 47
quod admodum viride, quòdque spumofum est.

ID verò omni alio deterius est, quod sic 48
est syncerum vt nigrum quoque videatur. Neque tutum est sputum, quod non expurgatur, nec proiicit ipsum pulmo, sed ob nimiam plenitudinem feruet in gutture.

49 **I**N omnibus morbis pulmonis destillatio, sternutamentumq; , siue praefuerint, siue superuenerint, periculum ostendunt, quanquam in caeteris morbis, vel periculosisimis, utilitate carent.

50 **S**putum cruentum cui paulum sanguinis admistum est, in morbi principio, inflammato pulmone proiectum, securitatem atque auxilium pollicetur, quod verò ad septimum usq; diem, longiorive spatio tale apparet, non adeò tutum est.

51 **O**mne sputum, quod dolorem non mitigat, malum est. Nigrum, ut supra demonstrauimus, pessimum est: sed longe fauerrimum est id quod dolorem placat.

DE SUPPURATIONE.

52 **D**olores in dictis sedibus, quos neq; sputi purgatio, neq; soluta alius, neq; sanguinis missio, neque medicamentum, neq; victus ratio, sedare potuit, scire licet eos ad suppurationem tendere,

53 **S**uppuratio erumpens, sputo adhuc bilioso apparente, siue bilis seorsum, siue vna cum pure expuatur, admodum perniciosa est, praesertim si à die morbi septimo inceperit pus ab huiusmodi sputo procedere. Itaque timendum est ei qui sic expuit, ne decimaquarta die moriatur, nisi salutiferum aliquod indicium interea superueniat.

Porro

Porro bonæ spei signa sunt, si æger bene sustinet morbum, si facile spirat, si dolor leuatus est, si sine difficultate sreat, si corpus æqualiter molle & calidum est, neque sitis infestet: præterea vrina, alui sedimina, somni, sudores, vt de singulis supra demonstrauius, probè respondent, quorū si nullum deest, haudquaquam æger morierur. Contrà si intolerabilis est morbus, si halitus magnus & frequens est, neque mitigatus est dolor, vix sputum redditur, sitis vehementer cruciat, febris inæqualiter corpus afficit, si deniq; venter & latera vehementer calent, frõte, manibus, & pedibus frigore affectis, atq; vrina & alui excrementa, & somni, & sudores, ex supra propositis notis periculum minantur. quidquid horum iam dicto sputo superuenerit, aut nono, aut vndecimo die ægrum moriturū significat, ita vt decimumquartū nō queat attingere. Huiusmodi coniectura lethale sputum cōsequi oportet, quod videlicet ad decimumquartū diē ægrū viuere nō permittit. Ex prædictis itaq; signa, tum bona, tum mala perpendere ac subinde futura prædicere oportet.

Reliquæ autem vomitæ magna ex parte rumpuntur. sed aliæ in die vigesimo, aliæ trigesimo, aliæ quadragesimo, nonnullæ ad sexagesimum vsque perueniunt.

58 **P**Roinde suppurationis initium obserua-
re oportet, quod ab eo die putandū est
quo primum quis aut febricitauit, aut in-
horruit, aut præ dolore grauitatem illius
partis sensit, quam antea dolor infestabat.
Nam talia in suppurationum principio ac-
cidere solent. ab hoc igitur tempore vsque
ad iam definita spatia, vomicarum eruptio-
nes expectandæ sunt.

59 **A**N verò alteram duntaxat partem vo-
mica occupet, ex his ferè notis perpen-
dere licet, si alterū latus dolore cruciatur,
& altero calidius est, atq; vbi in partem sa-
nam aliquis decubuit, interrogatus, onera-
ri eam, veluti ex pōdere aliquo respondeat.
quibus cognitis, in eo latere suppurationē
esse coniicies, cui grauitas incumbit.

60 **S**Vppuratos omnes hoc pacto deprehen-
des. Si febris non dimittit, eaq; interdiu
leuior est, noctu increfcit, multus sudor ori-
tur, rufsiēdi cupiditas est, sed nihil penè ex-
creatur, oculi cauantur, malæ rubent, vn-
gues in manibus curuantur, digiti, maxi-
mèq; summi calent, pedes tument, cibi fasti-
dium est, pustulæ toto corpore nascuntur.

61 Atq; diuturnarum vomicarum hæ sunt no-
tæ quibus haud dubia fides adhibenda est.
Sed quæ breuiori spatio duraturæ sunt, ex
iisdē notis deprehēdūtur, atq; ex his quoq;
quæ

quæ in principio apparere solent, simul si spiritus maiori cum difficultate trahitur.

Celeriores, tardioresve eruptionē ita 62
coniciēs, Si prorsus ab initio tussis fuit, & spiritus difficultas, atq; sputi excretio, vomica intra vigesimum diem, erūper. Si verò non adeò vehemens fuerit dolor, cæteraq; illi ex proportionē respondeant, ferius ruptura sequetur: quo tempore & dolorem & spirandi difficultatem minui, atq; sputi secretum incrementum, ante videlicet puris eruptionem, necesse est.

CAeterū à periculo tuti sunt, quib⁹ eodē 63
die quo eruptio facta est, febris cōquieuit, desieruntq; vrgere cibi fastidiū & sitis, alius exigua quædā & figurata reddit, pus album, leue, simplici colore, & sine pituita est, atq; sine dolore leui tussicula eiicitur. Hæ sunt notę perquā salubres, q̄ celeriter liberāt hominē ab his, securitatē quoq; pollicētur, quæ ad ipsas proximè accedūt. At certū periculū est, si febris nō quieuit, aut postq̄tē repetit. Itē si sitis est, si cibi fastidiū, si venter liquidus, si pus est liuidū aut pallidū, si nihil nisi spumātē pituitā eger screat. Itaque seruari nō possunt, qb⁹ omnia hæc accedūt, quib⁹ verò nō omnia, alij quidē moriūtur, alij verò post longa tēporū interualla sani euadūt. Ex omnibus autē iam propo-

ris coniecturis, reliquarum quoque affectionum signa consyderare oportet.

DE ABCESSIBVS.

- 64 **Q** Vibus ab laborantem pulmonem abscessus secundum aures oriuntur, & in partibus infernis suppurantur, ac fistulam efficiunt, iis secunda valetudo contingere solet.
- 65 **I**N quibus huiuscemodi notas obserabis, Si febris non conquiescit, neque dolor mitigatur, si sputū non pro ratione eicitur, si aluus, neque biliosa, neque liquida, neque syncera excernit, si in vrina admodum exigua, multa resident, ac reliqua quoque signa omnia securitatem polliceantur, eiusmodi abscessus expectandi sunt.
- 66 **Q** Vi aliis quidem eueniūt in partibus infernis, si quodam modo inflammata fuerint præcordia: aliis verò in superioribus, si præcordia neque tumore, neque dolore infestantur, sed accedit pro tempore spiritus difficultas, quæ deinde sine vlla euidenti occasione quiescit.
- 67 **I**N vehementi periculosaq; peripneumonia non inutiliter in cruribus nascuntur abscessus: nec potest aliud quicquā melius accidere, præsertim si mutato sputo sic appareant. Siue enim tumor siue dolor sentitur, sputo cruento in pus iam conuerso ex-
cre

cretoq; tutissimum id indiciū est. Nam & æger à periculo liberatur, & abscessus doloris expers, celerrimè conquiescit. At si neq; sputum probe excernitur, nihilq; residet in vrina quod bonam spem fulcire videatur, ne ex eo articulo claudicet æger, vel plurima certe sustineat negotia, periculum est.

SI verò subsederunt abscessus, sed rursus 68
S repetunt, non prodeunte sputo, ac perseverante febre, grauis timor est, ne delirium subeat æger, aut moriatur.

SANè ex suppurationibus, quas pulmonū 69
S morbi concitarunt, ferè senes moriuntur. ex cæteris iuniores.

LUmborum, inferiorūque partium 70
L dolores, quibus febris quoque accedit, si ad septum transuersum transeunt, relictis inferioribus, admodū perniciosi sunt, animaduertenda tamen reliqua quoque indicia sunt. si enim periculosum aliquod signū acceperit, hominem à spe deponit. Quum vruntur suppurati, si pus fluxerit purum, candidum, & sine fœtore, seruantur. si verò subcruentum, coenosūque, pereunt. Si ad septum transuersum, malum ascenderit, nullo reliquorum signorum periculum ostendente, futuræ suppurationis indubitata spes est.

EX VESICA NOTAE.

71 **V**esica dura, dolens, graue periculum, lethaléq; comminatur: idque si continua quoque febris accesserit. nam vesicæ dolores, validam necandi vim obtinēt, quo tempore aliud etiam nihil reddit, nisi dura quædam, ac ne ea quidem, nisi cogatur.

72 **A**t verò vrina purulenta procedens, in qua refidet album & leue, metum detrahit.

73 **Q**uod si ab huiusmodi vrina dolor leuatus non est, neque vesica mollior effecta est, neque febris conquieuit, laborantem per primos morbi circuitus moriturum, denunciandum est.

74 **I**d verò pueris à septimo anno ad decimum quintum præcipue accidere solet.

HIP

25

HIPPOCRATIS COI
PRAESAGIORVM LI-

BER TERTIVS.

*

DE FEBRIBVS.

Febres, siue sanus ab ipsis quis
euadat, siue pereat, æquali die
rum numero finiuntur.

VT enim saluberrime fe
bres, quæ videlicet tu-
tissimis fulciuntur notis, die quarto vel an-
tea quiescere solent: Ita pessimæ quæque, 3
& quibus periculosissima adsunt signa, die
quarto, vel citius interficiunt.

Primus itaque earum insultus ita fini- 4
tur, alter in septimum diem produci-
tur, tertius in vndecimum, quartus in deci-
mumquartum, quintus in decimumsepti-
mum, sextus in vigesimum. Igitur accessio-
nes ipsæ ex acutissimis morbis per qua-
tuor in viginti auctæ finiuntur. Verum hu- 5
iuscemodi suppuratio per dies integros ni-
mirum fieri non potest: quippe quum nec annus,
nec menses ipsi integris numerentur diebus.

Deinde eadem ratione, atq; additione, 6
primus circuitus ad quatuor & trigin-
ta, alter ad quadraginta, tertius ad sexagin-
ta dies perueniet.

B 5

- 7 **S**ed huiusmodi morbos, qui longiori
spatio finiri debent, ab initio perquam
difficile est discernere, quòd simillima sint
eorum principia. Animaduertere tamen à
prima die oportet, atq; singulos dierū qua-
terniones obseruare: sic enim haud obscure
8 scies, quò se cōuersurus sit morbus. Ac quar-
tanæ quoq; conditio hunc seruat ordinem.
- 9 **M**orbi autē tempore breuissimo finem
attingentes, facilius dignoscuntur, vt
pote qui maximis protinus ab initio distin-
guuntur differētiis. siquidē ad sanitatem ten-
dentes, facile spirant, non dolent, dormiunt
noctu, ac reliqua quoque signa, maximā eis
10 securitatem pollicentur. Perituri verò diffi-
culter spirant, delirant, vigilant, cæteraque
id genus pessima signa eis accedunt.
- 11 **V**T igitur, his sic se habentibus, morbos
ad iudiciū tendentes cōiectura cōsequi
oportet, & ex tēpore, & ex singulis additio-
12 nibus: Ita eadē quoq; ratione in mulieribus,
morborū iudicia, à partu numeranda sunt.
- 13 **C**apitis in febre vehemētes, perpetuūq;
dolores, accedēte lethaliū notarū ali-
qua, valde sunt perniciosi: si verò nullo tali
signo apparente, diē vigesimū dolor exces-
ferit, neq; febris cōquiescat, ex naribus san-
guinis fluore, aut in partibus inferioribus
abscessum expectabimus. Similiter dolori
etiam

etiā recenti, sanguinis profusio ex naribus aut suppuratio superuenire solet, præcipue si dolor & tempora, & frontē infestauerit.

Maximè verò sanguinis fluxio expe- 14
ctanda est in iuuenibus, qui quintum & trigessimum annū nōdum superauerunt. nā maioribus natu suppuratio ferè oritur.

Auris dolor acutus cum febre nō inter- 15
mittente, vehementiq;, graue periculum minatur. nam & mentē turbat, & hominem rapit. Quum igitur anceps sit huius rei exitus, à primo protinus die omnibus signis accuratè animum adhibere oportet.

Nam ex eo casu iuniores quidem intra 16
septimum diem, seniores verò multò tardius moriuntur: quippe qui non æquè magnas febres experiuntur, neq; adeò insaniūt. proinde sustinere possunt, donec suppuretur affectus. Quòd si morbus in hac ætate reuertatur, magna ex parte interficere solet. Sed iuniores, antea quàm auris suppuretur, pereunt: nisi pus candidū ab ea defluēs, securitatem polliceatur, præsertim vbi salutarium quoq; signorum aliquod apparet.

Neque leuiter terreri debemus, vbi fe- 17
bricitanti fauces exulcerantur. cui si aliud quoque ex magnis quæ supra declarauimus accesserit, in periculo hominem versari, denuntiandum est.

DE ANGINA.

- 18 **A** Ngina, periculossima est, celeriterq; enecat, si neq; in faucibus, neq; in ceruice quicquā apparet, si dolor vehemens est, si vix spiritus trahitur: etenim eodē die iugulat, licet interdum vsq; ad secundum, aut tertium, aut etiam quartum protrahatur.
- 19 **Q** Væ vero in reliquis quidem non minore dolore afficit, in faucibus vero tumorem ruborēmq; excitat, superiori non minus periculosa est, sed longius spatium habebit, præcipue si vehemens fuerit rubor.
- 20 **S** Ed tum præcipue malum prolongatur, quum nō solum fauces, sed ceruicē quoque rubor occupat. maximè verò potest ab ea secunda valetudo contingere, si rubor simul & ceruicē & pectus compræhendat, neque ad interna reuertatur erysipelas.
- 21 **Q** Vum verò deletur erysipelas, sed nō in decretoriis diebus, neq; in exteriores partes, conuertitur tumor, neque pus screat eger, sed levis & à dolore immunis videtur, id aut mortem significat, aut dolorem reuersum.
- 22 **T** Vtius est & tumore & ruborem in externas maximè partes conuerti. si verò ad pulmonem cōuersio fiat, dementiam excitabit: quanquam nonnulli sic affecti, magna ex parte suppurantur.

Gurgulio si cum rubore tumescit, sine 23
periculo præcidi nō potest. etenim in-
flammatiō, sanguinisq; profusio ei accedit.
Proinde satius est aliis quibusdam auxiliis
vti, quibus extenuari possit. Quū verò pal-
lidior efficitur, vva nominari solet: quòd si
tū ima eius pars crassa & rotūda, summave-
rò tenuis videatur, intrepidè præcidi debet.
Satius tamē fuerit, antea quā manus adhi-
beatur, aluū vacuare, si tēpus id ita pmittat,
vt interim suffocatio hoīem nō preoccupet.

Quibus febres, neq; salutaribus notis 24
apparētibus, neq; in diebus decreto-
riis coquiescunt, ij reuersionē timere debēt.

In longa febre, ex qua tamen æger libe- 25
rari potest, si neq; ob inflammationē, ne-
que ob aliā vllam manifestā causam, dolor
infestat, aut tumidū aut dolorosum in arti-
culis abscessum expectare oportet, præcipue
in imis partibus. Maximè verò in his æta- 26
tibus, quæ triginta annos non exceſſerunt,
eiufmodi abscessus nasci consueuerunt, id-
que in tempore breuiori.

Non tamen expectandus est abscessus, 27
donec vigesimam diem febris præte-
rierit. Is natu maioribus rarò accidit, quā- 28
uis longo spatio duret febris.

Solet etiam continuis febribus abscessus 29
superuenire. Interpellata verò febris, ea-
dēm

démque errabunda, in quartanam mutabitur, præcipue si autumnus proximus est.

- 30 **A**Tque ut abscessus oriuntur in his qui triginta annis minores sunt, ita quartana eos qui trigefimum annū aut agunt, aut excefferunt, præcipue corripit.

- 31 **I**gitur scire licet, abscessus hyeme magis accidere, serius finiri, sed non facile reuerti.

DE VOMITIONE SPONTANEA.

- 32 **S**I cuiquam in non lethali febre caput dolet, aut ante oculos obscura quædā obuersantur, aut † cordis dolor accidit, is bilē euomet. Si verò horruerit, & inferiores præcordiorum partes frigore afficiantur, citius ad vomitionem properabit. quòd si eo tempore quidpiam aut biberit, aut ederit, id quoque quàm celerrimè euomet.

† Gale-
nus dicit,
summi re-
triculi
morsum.

- 33 **Q**Vibus itaq; à primo protinus die dolor superuenerit, iis quarto & quinto die ingrauescit, mox in septimo liberatur. Sunt non pauci qui in tertio die dolere incipiunt, quinto maximè molestantur, deinde nono vel vndecimo tuti euadunt. Sed quos dolor quinto die vexare cœperit, reli-

- 34 qua ex proportionem respōdeant, iis decimo quarto die † finitur morbus. Hæc tum viris, id est ris, tum mulieribus, sed in tertianis maximè cōtingere solent. Iunioribus verò cum in iis

† nō uir-
tae, id est
inducatur.

in iis ipsis, tum præcipue in continuis, febribus, atque tertianis synceris.

ITaq; quibus in huiusmodi febre caput 35
doleret, oculi verò obscuras illas imagines non vident, sed caligatione hebetantur, aut splendentia quedã cernere se putant, ac præcordis dolore, in alterutra parte præcordia tenduntur, ac neq; dolor infestat, neque inflammatio, iis pro vomitu sanguis è naribus profluat, idque præcipue iunioribus accidit. si verò trigessimum annum vel agunt, vel superauerunt, vomitum potius quàm sanguinis fluorem expectabimus.

DE CONVULSIONE.

SI pueris in acuta febre aliud nihil deiicit, 36
neq; somnus accedit, sed terrentur, flent, color mutatur, vt modò pallidus, modò liquidus, aut ruber efficiatur, neruorũ distentio timeri debet, vtpote quæ pueros qui septimum annum nondum excefferunt, quàm promptissimè inuadit. Grandiusculos verò pueros, atque adultos, non adeò in febribus neruorũ distentio præhendit, nisi vehementis admodũ malitiæ signum aliquod affuerit, qualia videlicet in phreneticis videntur.

ERgo ex omnibus signis, vt de singulis 37
morbis singula præscripta sunt, & morituros, & eos qui ad bonam valetudinem redire poterunt, siue pueri sint, siue natu
maior

maiores, sic coniicere oportet.

38 **A**T que hæc de acutis morbis, atq; de his qui ab eis nascuntur, dixisse velim.

39 **C**Aeterū si rectè discernere volueris, & morituros, & eos qui à periculo tuti sunt, & quis morbus longo, & quis breuiori spatio finietur, disce omnium signorū inter se collatorum vires, vt supra, demonstraui-
mus, accuratè iudicare, tum aliorū, tū præci-
pue vrinæ, ac sputi, quū scilicet simul & pus
40 & bilem æger screat. Itē superuenientium quoq; morborum impetum, ac tēporū anni conditionem accuratè obseruare oportet.

41 **P**ostremò quod ad cōiecturas, reliquaq; signa pertinet, haudquaquā vel ignorandū, vel negligendū est, quòd quouis anno, & quouis anni tēpore, mala signa timorē, vtilia verò bonā spem denuntiant. Et
42 enim in Libya, & Delo, atq; Scythia, propo-
sita iam signa, vera esse comprobauimus.

43 **V**Nde scire licet, in iisdem terris multo
plura quàm supra proposuimus, illum
facile assequi posse, qui ea recte & iudicare
& perpendere didicerit.

44 **S**ed nullius morbi hic non descripti no-
men desiderandum est: nam omnes qui
† *in p̄v-*
† *tau, id est*
† *iudican-*
† *tur.* in dictis temporum spatiis morbi † finiun-
tur, iisdem quoque iudiciis discernuntur.